

Leerlingvolgsystemen in het bewegingsonderwijs

TNO heeft in opdracht van het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs een onderzoek uitgevoerd naar leerlingvolgsystemen binnen het bewegingsonderwijs, waarbij het accent lag op het primair onderwijs (PO). Doel van dit onderzoek was om een overzicht te geven van de leerlingvolgsystemen die op het gebied van PO-bewegingsonderwijs bestaan. Het tweede doel was het in kaart brengen van de mate waarin deze leerlingvolgsystemen toepasbaar, geschikt en relevant zijn voor het PO-bewegingsonderwijs. In dit artikel beschrijven wij de resultaten van dit onderzoek.

Door: Sissi van der Knaap en Janine Stubbe

Achtergrond

Een leerlingvolgsysteem (lvs) is een systeem waarbij variabelen van leerlingen herhaaldelijk worden gemeten en geregistreerd. Op deze manier kan een school de ontwikkeling en voortgang van leerlingen monitoren. Dergelijke systemen bestaan al en worden met name gebruikt in het basisonderwijs. Oorspronkelijk gaat het daarbij vooral om variabelen op het gebied van leesvaardigheid, hoofdrekenen, spellen, rekenen/wiskunde en begrijpend lezen.

Recentelijk is door de veranderende rol van het (bewegings)onderwijs de behoefte ontstaan om naast dergelijke schoolprestaties ook aspecten van andere ontwikkelingsgebieden te meten. Van het onderwijs wordt namelijk meer en meer verwacht dat het een bijdrage levert aan de gezondheid van leerlingen, het tegengaan van overgewicht, het bestrijden van schooluitval, het bevorderen van participatie aan de samenleving en aan het tot bloei doen komen van sportief talent. In 2011 heeft TNO daarom in opdracht van het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs een overzicht gegeven van beschikbare leerlingvolgsystemen waarmee scholen hun leerlingen kunnen volgen op de thema's beweeggedrag, gewicht, talentontwikkeling en schooluitval (thema's van het Platform).

Uit diverse gesprekken met het werkveld en het Platform SBO bleek dat er een behoefte bestond om het onderzoek van TNO uit te breiden. Ten eerste om een overzicht te geven van de leerlingvolgsystemen die op het gebied van bewegingsonderwijs binnen het primair onderwijs (PO) bestaan. Ten tweede om inzicht te krijgen in de mate waarin deze leerlingvolgsystemen toepasbaar, geschikt en relevant zijn voor het PO-bewegingsonderwijs. In dit artikel beschrijven wij de resultaten van dit aanvullende onderzoek.

Overzicht leerlingvolgsystemen in het bewegingsonderwijs

Allereerst hebben wij deskresearch uitgevoerd, waarin we naar leerlingvolgsystemen in Nederland hebben gezocht die zich richten op het PO-bewegingsonderwijs. In totaal hebben we 14 systemen

gevonden. Acht van deze systemen zijn specifiek ontwikkeld voor het bewegingsonderwijs: 'Bewegen en Spelen', 'Novibols', 'Beleves', 'Planmatig Bewegingsonderwijs', 'BeweegABS', 'Jump-in', 'Fitmeter' en 'Vaardigheidsproeven'. Twee systemen zijn specifiek ontwikkeld voor bepaalde groepen kinderen (kinderen met een motorische achterstand en kinderen met sporttalent): 'Kidsvolgsysteem' en 'Talentvolgsysteem'. Vier systemen hebben motorische ontwikkeling opgenomen in het systeem: 'Dotcomschool', 'ParnasSys', 'ESIS van Rovict' en 'Datacare'. De aspecten die met deze verschillende systemen gemeten worden zijn divers. Aspecten die in de meeste systemen aan de orde komen zijn motorische vaardigheid en beweegvaardigheid.

Aspecten leerlingvolgsystemen volgens sleutelfiguren

Ten tweede hebben we interviews gehouden met belangrijke sleutelfiguren uit het werkveld. Unaniem gaven de sleutelfiguren aan dat het zeer belangrijk is om vaardigheden van leerlingen te volgen gedurende het basisonderwijs. Aangegeven werd dat schoolbesturen en (lokale) overheden het belang van het bewegingsonderwijs vaak onderschatten. Ook het belang van leerlingvolgsystemen voor het bewegingsonderwijs zien zij hierdoor als van ondergeschikt belang. Uit de gesprekken met sleutelfiguren bleek dat de volgende aspecten opgenomen moeten worden in een leerlingvolgsysteem voor het basisonderwijs.

- Motorische vaardigheid.
- Persoonlijk sportadvies (op basis van een motorische basistest).
- BMI (lengte en gewicht).
- Sportparticipatie.
- Beweefrequentie (manier van transport naar school bijvoorbeeld).
- Voedingspatroon/-gedrag.
- Fitheid/fittest.
- Beweegnorm.
- Sociaal-emotionele variabelen (bijvoorbeeld weerbaarheid).
- Beweegplezier en -beleving.
- (Advies voor) MRT (Motorische Remedial Teaching).

Gedrag registreren

Mening en behoeften gebruikers leerlingvolgsystemen

Ten derde hebben we met de verkregen informatie uit de desk-research en de interviews een online enquête uitgevoerd onder docenten lichamelijke opvoeding (LO). Het doel was om een indruk te krijgen van de mening van de gebruikers van de leerlingvolgsystemen en de behoeften bij gebruikers aan zo'n systeem. De antwoorden van 66 docenten in het PO hebben we geanalyseerd. Deze antwoorden geven een indicatie van hoe het werkveld over deze systemen denkt. 65% van de respondenten maakt gebruik van een leerlingvolgsysteem. De respondenten gebruiken het systeem 'Bewegen en Onderwijs' het meest. Zij gaven aan dat de volgende aspecten opgenomen dienen te worden in een leerlingvolgsysteem:

- motorische ontwikkeling
- spelinzicht
- gedrag in spelsituaties
- angst.

De huidige leerlingvolgsystemen kunnen deze aspecten grotendeels in kaart brengen. Het lijkt dus niet noodzakelijk om een nieuw leerlingvolgsysteem te ontwikkelen, maar wel zijn de volgende kanttekeningen te plaatsen.

- 1 De tevredenheid over de gebruikte systemen is niet erg hoog. De respondenten zijn met name niet tevreden over het transporteren van de data en de grote hoeveelheid tijd die het uitvoeren van de testen kost. Hiervoor is dus aandacht nodig.
- 2 De sleutelfiguren benoemen meer noodzakelijke aspecten dan de geënquêteerde docenten. Aangezien het de docenten zijn die het systeem in de praktijk moeten gebruiken, dient hun mening zwaar te wegen. Immers, als de gebruiker het nut niet inziet van bepaalde aspecten, vult hij of zij deze waarschijnlijk ook slecht of niet in.

Een grote groep docenten gebruikt op dit moment nog geen leerlingvolgsysteem binnen het PO-bewegingsonderwijs. Maar liefst 91% van deze groep geeft aan wel graag een systeem te willen gebruiken. Zij gebruiken geen systeem, omdat het te veel tijd kost om de gegevens in te vullen of omdat ze niet bekend zijn met een goed leerlingvolgsysteem. Er is dus zeker vraag naar een goed werkend leerlingvolgsysteem, mits dat niet te veel tijd kost om in te vullen.

Aanbevelingen

De volgende aanbevelingen volgen uit het onderzoek.

- In de huidige lvs'en die gebruikt worden in het bewegingsonderwijs in het primair onderwijs, zijn de elementen opgenomen die er toe doen volgens de sleutelfiguren en de LO-docenten. Een nieuw systeem hoeft dus niet ontwikkeld te worden. Hoewel de sleutelfiguren meer elementen benoemd hebben dan de LO-docenten, weegt het oordeel van de gebruiker het zwaarst. Als de gebruiker het nut niet inziet van toevoegingen, zijn deze toevoegingen niet bevorderlijk voor de bereidheid met het lvs te werken.
- De LO-docenten geven aan matig tevreden te zijn met de huidige systemen. Verbetering is dus wenselijk. Hierbij moet met name aandacht uitgaan naar het gemak van het transport van gegevens en ook naar de tijd die het uitvoeren van de testen kost.
- Het overgrote deel van de LO-docenten dat momenteel nog geen lvs gebruikt, wil dit wel gebruiken. Er is dus zeker vraag naar een goed werkend lvs. Het invullen van de gegevens mag echter niet (te) veel tijd kosten.

Over de auteurs

Drs. Sissi van der Knaap en dr. Janine Stubbe zijn onderzoekers en werkzaam bij het expertisecentrum Life Style van TNO in Leiden. ◀

Contact:

sissi.vanderknaap@tno.nl, janine.stubbe@tno.nl